

Klima og miljø

Malvik kommune

Prosjektplan forvaltningsrevisjon

1 FAKTA OM OPPDRAGET

FORMÅL

Formålet med oppdraget er å svare ut kontrollutvalgets bestilling knyttet til arbeid med klima og miljø i Malvik kommune. Oppdraget vil kunne identifisere mulige forbedringspotensial knyttet til kommunens arbeid med klima og miljø.

PROBLEMSTILLINGER

- Har Malvik kommune etablert system og rutiner som bidrar til å sikre at overordnede klima- og miljømål blir nådd?
- Har Malvik kommune kartlagt og vurdert risiko knyttet til konsekvenser av klimaendringer?

TIDS- OG RESSURSBRUK

Timeforbruk: 350 timer

Rapport til sekretær: 14. november 2024

OPPDRAGSANSVARLIG REVISOR

Hanne Marit Ulseth Bjerkan

hanne.bjerkan@revisjonmidtnorge.no

Tlf. 476 34 527

2 MANDAT

Kapittelet redegjør for bestillingen av forvaltningsrevisjonen.

2.1 Bestilling

Kontrollutvalget i Malvik kommune bestilte den 7. februar 2024, sak 02/24 en forvaltningsrevisjon om klima- og miljøarbeidet, i tråd med *Plan for forvaltningsrevisjon 2020-2024*. Vedtaket i saken referer til planen og skriver:

«Malvik kommune har som mål å redusere klimagassutslippene med 45% innen 2030. Kommunen kan sette i verk mange typer tiltak på svært ulike tjenesteområder for å nå målet. En forvaltningsrevisjon kan undersøke om resultatene så langt indikerer at kommunen når målet.»

2.2 Klima og miljø i Malvik kommune

I Malvik kommune sin samfunnsdel av kommuneplanen for 2018-2030, er et av de overordnende målene at kommunen skal være kjent for et sterkt jordvern, god miljøkvalitet og naturmangfold. Kommunen skriver at korte avstander gir kommunen gode muligheter til å ta ansvar for tiltak som gagnar klima og energi. Varierende natur og topografi i kommunen gir betingelser for et rikt og variert biologisk mangfold. Arealdisponering, forstyrrelser og ødeleggelse av arters leveområder er den største trusselen mot mangfoldet i dag. Kommunen skriver at de har en avgjørende rolle i å ta vare på mangfoldet av arter og økosystemer.

Kommunen har satt opp åtte delmål for å oppnå hovedmålet i samfunnsdelen. Blant annet skal det ved planlegging og utbygging av både nærings- og boligområder benyttes miljøeffektive og klimavennlige løsninger. Videre skal kommunen bidra til å redusere utslipp fra motorisert transport. Kommunen skal som organisasjon prioritere klimavennlige energiløsninger og kommunen skal utarbeide en klima- og miljøplan med forpliktende målsetting om kutt i utslipp av klimagasser.

I handlings- og økonomiplan 2024-2027, med budsjett for 2024, er det et eget kapittel for klimabudsjett som sier noe om klimamål, statistikk og klimatiltak i økonomiplanperioden. Kommunestyret har vedtatt et mål om **45 prosent** utslippsreduksjon på klimafotavtrykk¹ i 2030 sammenlignet med 2010.

¹ Klimafotavtrykk innebærer både direkte og indirekte utslipp.

Utklippet nedenfor er hentet fra presentasjonen til forslaget til handlings- og økonomiplanen, og oppsummerer kommunens mål og tiltak innenfor klimabudsjettet.

Klimabudsjett - hva gjør vi?

Mål

- Kommunen skal arbeide aktivt for å redusere klimagassutslipp både i egen virksomhet og i Malviksamfunnet
- I egen virksomhet skal reduksjonen i klimafotavtrykket være på 45 % i 2030 sammenlignet med 2010.
- Klimafotavtrykket reduseres trinnvis med 30 % i 2025 og 39 % i 2028

Tiltak

- Bærekraftlige anskaffelser
- Klimakrav til bygg og utslippskrav i bygge- og anleggsfasen
- Erstatte håndholdte motorredskap med batteridrevne redskaper
- Tilskudd til elbilladere
- Reduksjon av matsvinn
- Reparasjon, gjenbruk eller ombruk vurderes før ev. innkjøp av inventar og utstyr
- Innfasing av elektriske anleggsredskaper og gressklippere
- Erstatte fossilbiler med elbiler
- Utskifting til LED i formålsbygg

Kilde: Malvik kommune

Malvik kommune har utarbeidet et klimaregnskap, i samarbeid med Asplan Viak AS, i 2018. I regnskapet står det:

«I innledende tiltaksvurderinger viser vi at en reduksjon på 45% innen 2030 er oppnåelig ved iverksetting av ambisiøse tiltak innenfor alle bidrag, både på egen virksomhet og på samfunnet totalt.»

Videre i regnskapet står det følgende:

«For egen virksomhet har Malvik kommune et totalt klimabidrag på 14,6 kilotonn (kt) CO₂- ekvivalenter (CO₂e.). Hoveddelen av dette klimafotavtrykket er indirekte utslipp som følge av varer og tjenester som kjøpes inn. Tjenesteområdene skole og helse & sosial har de høyeste bidragene og utgjør for 2017 omtrent halvparten av klimafotavtrykket til egen virksomhet.»

Utklippet nedenfor er hentet fra presentasjonen til forslaget til handlings- og økonomiplanen, 2024-2027 og gir et blikk på hvor kommunen er per i dag.

Klimaregnskap – hvor er vi i dag

Direkteutslipp

- 3,0 tonn per innbygger i Malvik. 6,4 tonn er gjennomsnitt i Trøndelag
- Redusert med 9,8 prosent i perioden 2009—2021

Klimafotavtrykk i egen organisasjon

- Investeringer i bygg utgjør en stor andel
- Økt med 80,6 prosent i 2022 sammenliknet med 2010
- Kommunalt fotavtrykk per innbygger i Malvik er på 1,27 tonn i 2022. Noe større enn 2022 pga. større aktivitet innen bygg. Gjennomsnitt i Trøndelag er 0,93 tonn per innbygger.

Kilde: Malvik kommune

I handlings- og økonomiplan 2024-2027 står det

«I handlings- og økonomiplan 2022-2025 ble det vedtatt mål for en trinnvis reduksjon med 30 prosent i 2025 og 39 prosent i 2028. Oppdaterte tall for 2022 presentert for kommunestyret i PS 51/23 viser en økning som tilsier at dette målet er svært utfordrende. I tillegg til arbeidet med klimabudsjettet har kommunedirektøren bestilt en rapport med gjennomgang av kommunens potensiale for utslippskutt. Denne legges fram til politisk behandling snarest mulig etter ferdigstillelse. Realismen i målene må da vurderes og en eventuell justering diskuteres.»

Videre skriver kommunen at klimatilpasning er en økende utfordring for kommunen i samfunnsplanleggingen. Klimatilpasning innebærer å forstå hvilke konsekvenser klimaendringene får for samfunnet, forebygge og iverksette tiltak mot skader, og øke beredskapen. Det handler også om å utnytte eventuelle muligheter som følge av klimaendringene. Kommunen må ta med dette i planleggingen og bruke oppdatert kunnskap om forventede klimaendringer og konsekvenser av dette.

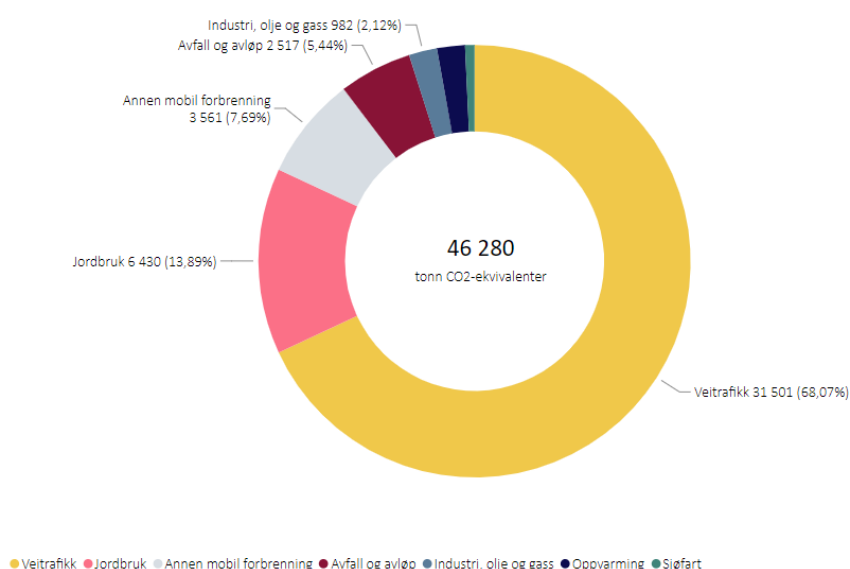
Trøndelag i tall² presenterer blant annet utslippsstatistikk for kommuner i Trøndelag. Statistikken³ viser at Malvik har redusert sine utslipp i perioden 2009-2022 med 21,6 prosent.

² <https://trondelagitall.no/>

³ Statistikken er hentet fra Miljødirektoratet, og viser de direkte, fysiske utslippene som skjer innenfor kommunens geografiske grense.

Sammenlignet med de andre kommunene i Trøndelag, er Malvik er kommunen som har redusert utslippet med størst andel. Samtidig viser statistikken at endringen i utslipp i kommunen i samme periode har økt for næringen industri, olje og gass, annen mobil forbrenning, jordbruk og for sjøfart. Det er veitrafikk som har den største nedgangen i utslipp i perioden 2009-2022. Som figuren nedenfor viser, er det også den sektoren som står for den høyeste andelen av utslipp i Malvik kommune.

Utslipp (tonn CO2-ekvivalenter) per sektor i Malvik i 2022

Kilde: Trøndelag i tall

Høsten 2023 publiserte PwC Norge en rapport om bærekraft i norske kommuner⁴. Malvik kommune er på 39. plass totalt av alle landets 356 kommuner. I Trøndelag er Malvik tredje best, etter Oppdal og Inderøy kommune. Rapporten er inndelt i tre dimensjoner der klima og miljø er en av dimensjonene. Klima og miljø er igjen delt inn i tre temaområder: miljøhelse, energi og klima- og miljøendringer. Innenfor temaet miljøhelse, havner Malvik kommune på 10. plass av alle landets kommuner. Plasseringen til Malvik kommune innenfor de to andre temaområdene framkommer ikke i rapporten. Hva som er definert inn i temaområdene, vises i figuren nedenfor.

⁴ Bærekraft 356, Bærekraft i norske kommuner, PwC 2023

Klima og miljø

Miljøhelse

Luftkvalitet

Vannressurser

Avfall og avfallshåndtering

Transport

Klima- og miljøendringer

Klimaendringer

Klimatilpasning

Miljøvern

Energi

Energiforbruk

Kilde: Bærekraft 356, PwC

3 PROSJEKTDESIGN

Kapittelet redegjør for revisors forslag til løsning av oppdraget.

3.1 Problemstillinger

Har Malvik kommune etablert system og rutiner som bidrar til å sikre at overordnede klima- og miljømål blir nådd?

Kommunen har satt seg et mål om å redusere utslippene innen 2030, og revisor vil i problemstillingen undersøke hvordan kommunen jobber systematisk for å nå dette målet og andre klima- og miljømål i kommunen. Vi vil også undersøke om kommunen har gjennomført risikovurderinger knyttet til måloppnåelsen. Samtidig vil vi se på om kommunen arbeider systematisk med å kartlegge, vurdere og håndtere risiko for at kommunen ikke oppnår sine klima- og miljømål. Revisor vil også undersøke grunnlaget og realismen bak måltallet om reduksjon av klimafotavtrykk. Vi vil også se om klima- og miljømål er forankret i de ulike enhetene/sektorene i kommunen og om det er etablert muligheter for samhandling mellom enhetene for å oppnå de overordnede målsetningene innenfor klima og miljø. Andre elementer kan også bli lagt til problemstillingen.

Har Malvik kommune kartlagt og vurdert risiko knyttet til konsekvenser av klimaendringer?

I problemstillingen vil revisor undersøke om kommunen har kartlagt og vurdert kommunens risiko og sårbarhet knyttet til klimaendringer. Revisor vil undersøke om arbeidet med klimatilpasning er inkludert i kommunens overordnede planverk, og om kommunens planverk er knyttet opp mot statlige retningslinjer for arbeidet med klimatilpasning.

3.2 Avgrensning

Revisor har ikke grunnlag for å vurdere om kommunen kommer til å nå målsetningen om reduksjon i utslipp innen 2030, men prosjektet vil beskrive og vurdere kommunen sitt systematiske arbeid for å nå dette målet. Målet om reduksjon i utslipp er påvirket av både direkte og indirekte forhold. Revisjonen vil ta for seg hvilke tiltak kommuneorganisasjonen i Malvik gjør for at målet skal bli nådd. Revisor vil ikke gjøre en vurdering av måltallet for reduksjon i klimafotavtrykk som kommunen har satt seg, men se på prosessen og beslutningen som ligger bak.

3.3 Kilder til kriterier

I en forvaltningsrevisjon skal det etableres revisjonskriterier. Revisjonskriterier er de krav, normer og/eller standarder som kommunen sin praksis skal vurderes opp mot. Aktuelle kilder til revisjonskriterier er:

- Kommuneleaven
- Plan- og bygningsloven
- Sivilbeskyttelsesloven
- Forskrift om kommunal beredskapsplikt
- Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning
- Hvordan ta hensyn til klimaendringer i plan, veileder Miljødirektoratet
- FNs mål for bærekraftig utvikling
- Veileder for klimabudsjett som styringsverktøy, KS
- Kommunens egne retningslinjer på området

3.4 Metoder for innsamling av data

Revisor vil innhente relevante dokumenter for å besvare problemstillingene. Gjennomgangen av kommunale dokumenter vil være en viktig datakilde for å undersøke hvordan kommunen jobber med klima og miljø. Eksempler på dokumentasjon er egne planer innenfor klima og miljø, strategier, retningslinjer og risikovurderinger. Dokumentgjennomgang er en god metode for å finne frem til opplysninger som er nødvendige og relevante for kommunal forvaltning. Offentlig sektor har i enkelte tilfeller plikt til å dokumentere sitt arbeid og sin regeletterlevelse.

Det vil bli gjennomført intervjuer med kommunens ledelse og ansatte med roller innenfor arbeidet med klima og miljø for å få dybdekunnskap om hvordan arbeidet med klima og miljø foregår i kommunen og for å forstå sammenhengene.

4 PROSJEKTORGANISERING

4.1 Prosjektteam

Oppdragsansvarlig revisor	Hanne Marit Ulseth Bjerkan
Prosjektmedarbeider	Marit Ingunn Holmvik
Kvalitetssikrer	Anna Ølnes
Kvalitetssikrer	Eirik Gran Seim

4.2 Milepælsplan

Bestillingsdato	7. februar 2024
Prosjektplan til sekretær	7. mars 2024
Oppstartsmøte	Andre halvdel av april 2024
Datainnsamling ferdig	30. august 2024
Rapport til uttalelse	Midten av oktober 2024
Rapport til sekretær	14. november 2024

Trondheim, 7. mars 2024

Hanne Marit Ulseth Bjerkan

Oppdragsansvarlig revisor

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur

KILDER

Malvik kommune sin hjemmeside og kommunale dokumenter

<https://trondelagital.no/>

Bærekraft 356, Bærekraft i norske kommuner, PwC 2023